

A parlamenti demokrácia útja

BESZÉLGETÉS KIRÁLY ZOLTÁN KÉPVISELŐVEL

Az országgyűlési képviselők Csongrád megyei csoportja a közelmúltban ülést tartott Szegeden és megvitatta Király Zoltán képviselő előterjesztésében az Ügyrendi Bizottság munkájáról szóló beszámolót. Mivel a tudósítás keretei között a terjedelem miatt nem tudunk foglalkozni e témával, arra kértük Király Zoltánt, tájékoztassa lapunkat a szakmai vitáról.

— Mikor és milyen körülmények között jött létre az Ügyrendi Bizottság, s működésének mi a célja?

— Az Országgyűlés tavaly decemberben hozta létre a ad hoc bizottságot, hogy korszerűsítse a Parlament ügyrendjét. A működést utólag 1986-ban módosították a különböző jogszabályok, amelyek végül is több területen korlátozták a honatyák tevékenységét. Egy év után kiderült, ez az állapot nem tartható és ezért is született az az indítvány, hogy a politikai intézményrendszer megújításának részeként az Országgyűlést is modernizálni kell. Ez a bizottság eddig egyszer ülésezett, és már ott több előre mutató javaslat született.

— Úgy tudom, a népfront megyei közjogi bizottsága is ellátta Önt muni-cióval. Itt a szűkebb pátriánkban is számos olyan javaslat született, ami készenlétben a parlamenti demokráciát. Kérem ismertesse ezeket!

— Szükség lenne egy olyan törvényre, ami — az alkotmány szűkre szabott keretein túl — a parlament jogállásával, a parlamenti képviselő felelősségével foglalkozik. Szó van a választókerületek számának csökkentéséről. Helyes az elv, hogy kös-sük továbbra is a választókerületek-hez a képviselők nagy többségét, ám ha tovább csökkentjük a számukat, akkor még nagyobb területet kell átfogniuk. Ez csak akkor lenne hasz-nos, ha többször ülésező, vitaképes parlamentet akarunk. Nem lehet egyetérténi azzal az elképzeléssel, hogy az Országgyűlés létrehozson egy „Elnökséget”. A képviselők törvénykezdeményezési jogát kellene erősíteni. Az „Elnökség”, mint fölös-leges plusz lépcső beépítésével, csak a javaslatokat szűrné. Hasznos lenne, ha a társadalmi szervek önálló pro-grammal jelentkeznének a Parlament-ben, nem egy általános népfrontos irányzattal. Intézményes garanciák-kal tovább lehetne növelni a társadalmi szervek szerepét. Elkerülhet-tennek látszik a közigazgatási bírás-kodás intézményrendszerének kiépí-tése. A demokrázizmus szélesítése elképzelhetetlen a népszavazás beve-zetése nélkül. A helybelieknek ezál-tal nagyobb beleszólásuk lenne az országos ügyekbe is. Úgy tűnik, a szocializmus építésének négy évti-zede után már nincs szükség az El-nöki Tanácsra.

— A népszavazás rendkívül szim-patikus dolognak tűnik. A kérdés csak az, hol húznák meg a határt, mert felmerül annak a veszélye, hogy egy sor pity ügyben szavazni hívnák a lakosságot...

— Szerintem minden településen meg tudnák húzni a vonalat, mi tarto-zik népszavazásra, s mi a pity ügy. Az országos ügyeket pedig a törvényal-kotás menetében kellene intézmé-nyesíteni a népszavazás kérdésében.

— A képviselők sérelmesnek tart-ják az interpelláció szabadságát korlá-tozó házi szabályt. Ezzel kapcsolat-ban milyen elképzelések születtek?

— Meg kell változtatni a házi sa-bályt, s eltörölni a zárt ülés intézmé-nyét. Hasznos lenne, ha a parlamen-tet többször és hosszabb időre le-hetne összehívni, s az azonos véle-ményt valló képviselők előre beje-lentve szabadon alkothassanak frak-ciókat. Így az Országgyűlés a politi-kai viták természetes terepévé válna. Jó lenne intézményesíteni a kormány programja és politikája feletti bizalmi szavazást, amit bármelyik képviselő kezdeményezhetne. Szeretnénk lét-rehozni egy országos terjesztésű pa-rlamenti újságot, ami részletesen tu-dósítana az ülésszakokról és a bizott-sági ülésekről. A honatyák munkája így nyilvánosságot kapna.

— Mi történne akkor — az Önök elképzelése szerint —, ha a kormányt az Országgyűlés leszavazza?

— Akkor feloszlana a kormány és új kormányfőre tennének javaslatot a parlamentnek.

— Az Ügyrendi Bizottság foglal-kozik a választási rendszer korszerű-sítésével is. Ebben a témában milyen javaslatok születtek?

— Új vonás lenne a jelöltállítás szabadsága, a kötelező kettős jelölés megszüntetése. A jelöltek nyilváno-san is terjeszthetnék választási pro-gramjaikat. A választási eljárást füg-getlen Választási Bíróság ellenő-rízné. A jelöltállítás, a programadás, valamint a választótoborzás korláto-zása pedig legyen bűncselekmény.

— Ma még ezek az elképzelések, ötletek talán meghökkentőnek tűn-nék. Az Ön tarsolyában biztosan több javaslat is van. Végül is arra lenné kíváncsi, az új elgondolásoknak mi lesz a sorsuk?

— Az Ügyrendi Bizottság még csak egyszer ülésezett, s nem tudom, hogy a következő tanácskozás mikor lesz. Ez az ad hoc bizottság gyorsab-ban is dolgozhatna, hiszen meggyő-ződésem, hogy a javaslatok megvaló-sításával a Parlament munkája haté-konyabbá válik. Ám az is lehet, hogy egy jobban dolgozó Országgyűlés egyeseknek még mindig nem tetszik.

H. M.

Régi sablonnal szólva meg-gyorsultak nálunk az ese-mények, alig győzzük kap-kodni fejünket. Nem mondhatja ránk senki, hogy elsiettük a dolgot, sokan vannak, akik évtizedek óta várják, vállalva azt is, hogy időnként más-más jelzőkkel bélyegezték meg őket. A közelmúltban az is elhang-zott az egyik újra följövő politiku-sunk szájából, két lehetőség előtt állunk: vagy összetörjük korlátainkat, vagy magunkat törjük össze korlátainkon. Honnan szereztük be ezeket a korlátokat? Jelentős részük saját nevelés, a többi baráti ajándéknak tekinthetjük. Addig-addig fejlődünk szakadatlanul, amíg észre kellett vennünk, azelőtt sehol sem volt országok a nemzetközi él-vonalban találták magukat, mi pe-dig egészen alsó régiókban keres-hettük helyünket. Régóta mondjuk, nem vagyunk alábbvalóak más né-peknél, mégis el tudtunk ennyire maradni. Igen erős központi akarat kellett hozzá.

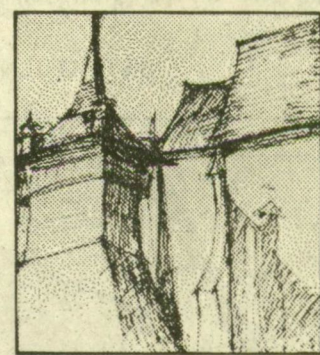
Bajban vagyunk, ha azonnal meg is akarjuk nevezni legújabb korunk remélhetően hatalmas horderejű változásait. Társadalmi, politikai és gazdasági fordulatról beszélünk, ezért szívesen mondanánk mostani esztendőnket a *fordulat évének*, ha nem lenne foglalt már ez a fogalom. Azt az évet jelöljük vele, amikor nemzetünk háború utáni nagy és egészséges fölbuzdulását a hivatalos politika egyszerűen jégszekerénybe zárta. Az idősebbek emlékeznek már csak rá, hogy volt egy hön szeretett vezérünk, egy másik nagyon szeretett vezér legjobb magyar tanítványa, aki a rettenetesen nagy, belülről szinte határtalan hűtőszek-erényünket szabályozta, egyszerűen kiiktatva az elevenek sorából azo-kat, akik másként értelmezték a kor parancsát. Annira szomorú korsa-zunk ez, nem lenne jó az akkori hitványságokra adott szót átven-nünk a nagyon remélt egészséges változásokra! Mondhatnánk talán a *visszaforulás évének* is, de az meg azért nem jó, mert nem oda kell visszafordulnunk, ahol negyven évvel ezelőtt letértünk az igaz útról, hanem arra az útra kell rátérnünk, amelyiken akkor járhatnánk, ha nem térültünk volna el példátlan gyorsasággal. Különbösen se jó, ha akár centiket is vissza akarunk menni, a visszalépés is katasztrófá-kat szokott nálunk jelenteni. A múltunkat csak annyira kell előven-nünk, hogy a téglákat átrendezve valódi építménnyel terhelhessük meg a valódi alapokat, és föltétlenül szórjuk ki azokat, amelyek megla-zultak, netán megrepedtek, esetleg el is morzsálódtak már.

Mondhatnánk talán a *fordulás évének* is, érzékeltetve, hogy más képzővel is lehet ugyanabból az igé-ből névszót képezni. Illene is hoz-

Forduljunk!

zánk ez a más képző, de valószínű, hogy az is kevés lesz az igazi változá-sok érzékeltetésére. Erősen gyanít-ható, hamar eljutunk oda, hogy *alapszóként* se használható az, ame-lyiket elkoptattunk és eltereltünk annak idején. Annira azonban nem zavarhat bennünket szóadási dilem-mánk, hogy fordulni ne tudjunk. Bátran, határozottan, és civil módra. Ezt azért teszem hozzá, mert katonakorom emlékeiből tu-dom, mennyire kínna-keservvel tu-dott akárcsak egy negyed fordulatot is megtenni a szakasz, a század vagy a zászlóalj. Kellett hozzá egy főka-tona, aki a fordulat parancsát ki-adta, kellett egy alantabb lévő, de rangban így is elég magas másik katona, aki tovább adja, elrontani pedig egyetlen kiskatona is elég volt. Ne várjunk tehát arra, hogy egyszerre koppanjon minden sarok, és úgy mozduljunk, mintha dróton rángatnának bennünket. A világ legtermészetesebb dolga, ha eddig erre néztünk, de nem azt találtuk ott, akit kerestünk, átfordítjuk fe-jünket emerre. Ahogy a közönséges civil szokta, nemre, vallásra, korra való tekintet nélkül.

Magam nagyon hiszek benne, minden egészséges változás nyomot hagy szokásainkban is. A *begyűrű-zés* szó például igen találó arra, hogy a kívülről jövő hatásokkal szemben nem vagyunk védve. Van, aki kiku-tatta már, ki használta először, és mikor. Így még jellemzőbb, mert megalkotójának ismert tulajdonsá-gaihoz is köthetjük a fogalmat. A közeli hetekben kapott lábra a *visszarende-ződés*. Föltehetően nem lesz tartós, mert előbb mondtuk ki, mint az *átrende-ződést*, noha ez adhat igazi értelmet neki. Igen hirtelen ugrott vissza közsótárunkba az *államminiszter* is. Azt a nagyon fon-tos embert jelöli, aki miniszteri tárca nélkül is tagja a kormánynak. A

SÁVAI MÁRTA RAJZA

remélhetően megváltozó kormány-nak, természetesen. Legalább ak-kora lelemény volt visszahoznunk ezt a szót, mint újra a politika szá-vává tenni a *zarándok* kifejezést. Magyartanárok a megmondhatói, külön kellett magyarázniok, amikor Janus Pannonius versét tanították, a Galeotto Marzióhoz címűt. Mit je-lent az, hogy *felszerelve bottal és iszákkal*! *Zarándokolsz Rómába, Marzióm*? Most ugyan föltehetően kevesen indultak neki bottal és iszákkal, inkább busszal és autóval, de kibiggyesztve a „Z”-betűt, a za-rándok, zarándoklat kifejezésekép-pen. Szinte csodálkoztunk, határ-őreink és vámosaink is ismerik még? Elég hozzá, hogy Darázsfalvára jö-jön a pápa. Minden szó föltámasz-tása azonban jó néhány új kísérője-lenséget is takar. Föltehetően senki-nek sem vezetik rá a káderlapjára, hogy ekkor meg ekkor elment meg-hallgatni a pápát. A „Z” állami felelősséggel segített magánygy lett. Azért segíti, mert ahol ennyien mo-zdulnak, ott az állam se lehet tétlen szemlélő. Inkább elküldte riporte-reit is, hogy a helyszínről közvetítse-nek, sőt kocsijavítóit is, mert a ren-geteg csotrogány kocsink el is szo-kott romlani útközben.

Erősen bízom azonban, vadonat-új szavak is keletkeznek hamarosan, jelezvén, és az utókorra hagyván, hogy igazi nagy változások kezdőd-tek nálunk ezekben a napokban. Fölfedeztük például, hogy nagy tu-dós is állhat az állami hivatalok legmagasabb posztján. Eddig a munkás-paraszt szövetség deklará-lásaként arra törekedtünk csak, hogy paraszti származék legyen az illető, kaján kiszólásokkal azért is, mert az ő gyomra nagyobb szeszada-gokra lehet hitelesítve. Jól is néz-tünk volna ki, ha hivatalos aktusok közben elkezd tántorogni az állam-főnk. Ehhez képest irtózatosan nagy fordulás a tudós javaslatba hozása. Netán az egész tudományos élet, sőt az ezerszer földbe vert értelmiségi réteg újra fölfedezése, húzóágazati elismerése lenne mögötte? Azért mondom ezt, mert nem szabad elfe-lejtenünk, amikor diadalútját járta az ész az egész világban, mi akkor vertük bele erkölcsileg és anyagilag is a sárba földbe a gondolkodó em-bert. Talán magához térhet még a cölöpverők hatalmas ütése után is, és elfoglalhatja, betöltheti a nemzet fölemelkedésében reá háruló igen nagy szerepet.

Mert a játék csak erre mehet ki. Föl kell emelkednünk igen hamar, legalább a velünk együtt hátrányo-san indult, de minket gyorsan lekö-röző államok és népek színvonalára. Igaz, az utolsó pillanatban nyúltunk a sebességváltóhoz, de legalább hozzányúltunk már.

Forduljunk!

HORVÁTH DEZSŐ

1. Tudok egy jó munkahelyet — mondta a düledt szemű, reszketeg Aladár, kinek vonásai, mint masszív pálinkaivóé, fellazultak; kontúrta-
lan, elmosódott volt az egész ember. Aladár, ez látható, rálépett az életből való kivonulás iszonyú útjára, melynek végállomása alighanem egy piros-fehér, ligeti pad lesz, ahol csodálkozó, enyhén zavart tekintettel üldögél majd kában, nem létező nyárfapihéket szedegetve farmerjéről, és... Su-sognak majd a platánok, hallgatagon állnak a fenyők, vidá-man tűz a napsugár, vasárnap lesz, nyári délelőtt, sétálók sétálnak fel-alá színesen, és nem sejtik Aladáról (amint ő sem önmagáról), hogy éppen, igen, *delírá*l.

— Tudok egy jó céget — mondta tehát. — Piti melő, pity pénz, éppen nekünk való...

— Mi az? — kérdeztem csillogó szemmel, túl mohón... Aladár tehát előadta, hogy a cég neve „Mátravidéki Térképé-szeti és Geodéziai Vállalat, szaknyelven »geó«, a munkakör megjelölése figuráns, szaknyelven »tróger«, ami annyit je-lent, hogy...”

— Mi az, hogy figuráns? — kérdeztem, rosszat sejtve.

— Állsz az út szélén, nagyfiám, a kanyarban, az árok-ban, a templomtorony tetején, illetve mindenhol, tartod a kitűzőrúdat (irányba!), cipeled a „csandát”, leállítod, figye-led a „libellát”, hogy el ne mozduljon, megfelelő helyen leszúrod a kitűzőszöveget, a megfelelő időben pedig nem felejtet el őket felszedni; húzod a „kilométerszalagot”, leolvasod az adatokat, elordítod magad, de hangosan és tagoltan ám, hogy kétezer méterről, szél ellen is meghallja a műszaki, hogy mennyi méter, s hány a centi... Ezen kívül iszol, gyerekek, mint a ... Éppúgy mint jómagam.

Kiderült: Aladár volt már figuráns is („egy másik cégnél, a neve Mamuterv” — mondta, s kortyintott a cseresznyéből), de két hét múlva valagon rúgták, munkahelyi italozás miatt. — Na, beállunk figuránsnak? — kérdezte. — Jössz, nem jössz? Én indulok!

...Követtem tehát Aladárt az életből kivezető úton (szép

A hegyekben (V.)

utca volt, régies, kaptatós, erősen kanyargós), „jó felé megyünk?”, kérdeztem, Aladár haladt, mint a gép, én pedig mellette, a Vállalat felé.

„Figuráns... Hülye egy név, mondhatom.”

2. — Végzettség? — kérdezte az egyik csoportve-zető, meredek, magas, szakállas; — Mostanág hol dolgozott? — kérdezte a másik, a még magasabb, szakálltalan (érdekes, a főnökök itt mind húsos, vastag, piros arcú, nagy emberek. A segéd munkások véznák, sárgák, alacsonyok, szemük lázasan csillog, *nem* teljesen evilágiak már...)

Beadtam a munkakönyvem, „csak utánam!”, mondta Aladár, a tájékozott. Kanyargó csigalépcsőn *sülyed*tünk a szuterénba (a hegytetőről, illetve a völgyfenékből). — A falak mentén körben székek, támlások és támlátlanok, bőr-huzatúak, vagy -nélküliek, a sarokban zöld rexaszta, dákó, a csontgolyók koppanása, néma gurulása...

Aladár, úgy láttam, ismert majdnem mindenkit a cégnél, egyesekkel lekezelt, másokra tüntetően rá se nézett, néha bejött egy-egy új tag, „szeeeervusz aranyegy komám!” — üvöltött föl heurisztikus hangon, megindulva Aladár felé...

Honnan a lóbuszból ismer ez mindenkit?

(...Akkor még nem tudtam: B. városka trógerállománya cirkuláló mozgást végez, akit kirúgtak a Mamutervtől, megy a Megalotervhez, a különféle egyéb tervekhez, impexekhez, expókhoz, s viszont. Öt év alatt bizvást végig lehet dolgozni a számba jöhető összes munkahelyet. Hosszabb távra tervezni korántsem érdemes; szűnné ég az ember mája. Sült májjal pedig dolgozni nem lehet.)

— Az ott Piktör, a volt szobafestő — mondta Aladár munka közben; *dologban* voltunk immár: fénymásolatokat daraboltunk, sárgaréz vonalzó mellett, fémlemezen, szíke-vel. — Iszonyatos tenyere van, akkora mint a térképen Nagy-

Magyarország. Az a kis öreg ott, Misi bácsi, kitelepítették a Tátrából, s idáig csorgott le a Sajó folyón. Az a széles képű, aki befelé csámpit, az Kereki. Vigyázz vele, mert félíg „homo...”, nem mindig, csak néha. Ez a sebhelyes arcú itten, Asztalos úr, epilepsziás. Rég volt már rohama, holnap esedékes. Olyankor el kell tőle venni a szemüvegét és a műfogsorát. Koczkainak mindig nagyokat és előre köszönj, a bornyúszerű Kleofásnak fölösleges, mert hülye. Schneider az nem tatár, mongoloid idióta — mutatta be a társaságot Aladár, majd egy közeledő, szőrös karú fickóhoz fordult: — Szentpéterikém, gyere csak ide! — Szentpéteri öt évet töltött a „futkosón”, majd elszaladt — fordult felém Aladár, és...

— Hogy is van az a történeted, szentatyám?

— Pofa be — morogta Szentpéteri, s elhúzott, sötétén.

„Hát ez... Ez gyönyörű” — gondoltam riadtan. Nem normális ez az Aladár, micsoda helyre hozott, itt két nap alatt kész lesz nekem a kamepec doloresz; a hóhányók csapata ehhez képest szösze kiscsoportosok pajkos gyülekezete volt, nem más. — Én itt nem maradok, innen én kilépek — mondtam Aladárnak.

— Egy nagy lótrórót lépsz te ki — mondta, s maga elé köpött. Ingujjába törölte a száját, és: — Amíg engem látsz, téged baj nem érhet — mondta, merőn nézett rám. — Ne ijedj meg, nem vagyok spicli, csak majdnem.

3. ...Tisztogatni kezdte az ezerméteres szalagot a sártól, „csodálatos”, mondtam magamban, „nem spicli, csak majdnem...” — A szuterén (pince) ablakai előtt lábak mentek az utcán, egyik láb a másik után. Négy láb egyszer meg is állt, két női és két férfi.

— Mi lehet itt lent, Gézám? — kérdezte a nő.

— Valami klubterem — mondta Géza. (Kihallatszott az utcára a biliárdgolyók koppanása-gurulása.) — Még mindig sok a ráérős ember — tette hozzá, s a lábak elindultak.

„Jó utat”, suttoztam, „én maradok”.

DÉVAI CSABA